

Kjulo.

I Björneborgs museum funnos en yxa och en spjutspets, som uppgäfvos vara funna af arbetsledaren på Kjulo gård August Gustafsson. Här erfor jag likväl att arbetsledarens namn var August Eliasson och att endast en spjutspets blifvit funnen vid grundläggandet af mejeriet. (Jfr. Topografiska arkivet, hvarest de äro afbildade af H. Heikel). Om yxan visste man intet besked. Föremånen hade blifvit inlämnade genom Kjulo gårds skogsvakt Herman Väisänen. Däremot erhöll jag af baron Cedercreutz ett likarmadt kors af brons, som utgjort hufvudet till en näl, som afbrutits och gäta förlorad. Formen är baltisk, men är typen dock känd äfven hos oss (jfr en livisk form i J. R. Topelins Antiquitetes, fig. 2063). Vanligen hänger från sådana nälar en bronsked. Jämte detta nälhufvud skall ock funnits en dylik ked, som äfven gäta förlorad. Tyndet gjordes af arbetaren Johan Rosenberg i sandjord par alnar under jorden vid gräfning af brunn till en gödselstadsbotten på Kjulo gård.

En klocka af en kyrkklockas storlek förvaras i Björneborgs museum och har om sig följande legend. Den skall blifvit funnen uti ett ihåligt träd på Leikkimäki, en backe nägonstädes på Kjulo gårds ägar, hvarest fester under hednatidens skola firats, vid hvilka sagda klocka varit i användning. Härifrån kom den till gamla kyrkan på Kjulo ö och tjänade här som skriftklocka (jfr. F. F. tidskrift II: 100) tills den blef såld på auktion med anledning af kyrkans reparation 1889 eller 1890. Till sin nuvarande förvaringsplats kom klockan genom skogsvakt Väisänens försorg. Om Leikkimäki visste man ännu att berätta, att därstädes fin-

nes en stor "riutta", hvors längddiameter vare 80 meter. Denna stenhög anses vara en ättelhög (hiiden kivaa).

Björneborgs museum förvarar vidare från Kjulo två knifvar af olika storlek, som funnits för 5 år sedan af barn i Isotalo hemmans hummelgård af Vinnari by (afbildade af H. Heikel i topografiska arkivet). Vid mitt besök på stället erfor jag att gården gräfts en aln djupt och intet annat i densamma funnits. Invid står ett liden, hvors botten dock ikke undersöchts. För öfrigt omges stället af åkrar. Öfver dessa föremål hade Väisänen skaffat till Björneborg.

Den nämnda skogsvakt Väisänen var Björneborgs museums ombudsman på orten och till detsamma förskaffat flere fornföremål, var det mig naturligen angeläget att sammanträffa med honom i hopp om vidare upplysningar. Detta hopp kröntes med ett resultat, som öfversteg alla förväntningar. Han bodde på norra stranden af Kjulo träsk. Genast vid min ankomst visste han berätta, att man skall hafva funnit fornsaker på det närbelägna Tukkanummi, utan att han dock lyckats erhålla några. Stället omgifves af en mängd torp. Vi gingo strax dit och snart kommo vi öfver en lång järnknif, som inhyses August Lähteenmäki senaste höst funnit i sin åker, hvilken blifvit upptagen redan för 10 år sedan, hvarvid nämnde Lähteenmäkis ^{af.} fader skall hafva funnit en lång knif och en spjutspets. Dessa fingo upphittarens broder Israel Johansson, som såsom arbetskarl skall uppehålla sig i Tavastehus trakten, hvarst han troddes kommit sig till gärd. Han hade lofvat föra fornsakerna till Helsingfors. Jag gick genast till nämnda åker, som var i gles hafverväxt, hvarför man saklöst kunde spatsera på den-

samma, hvarvid jag snart fann små, brända bensmu-
lor. Härmed var saken klar. Snart hittades också själv-
va grafplatsen, hvarest ur en obetydlig grop följande mor-
gon framsällades ungef. en kappe brända ben, en spjut-
spets och en knif af järn. Dessa saker lägo i en klun-
ga och endast så pass djupt att de undgäto gaffel-
plorens billar. De tidigare funna sakerna hade däre-
mot näts af dem, hvarjämte bensmulor härifrån ut-
bretts öfver de närmaste delarna af åkern. Denna
grafform kunde häset kallas en "brandplätt." Slutligen
må nämnas att: "näköjä oli nähty paikalla!"

Sedan detta arbete fortgick berättades att Nyfly-
mäki torphustrun Lilja ett starkast härifrån anträffat
svart jord och små benbitar, då hon var att plocka
stenar från mon till sin badstuguegn. Af nyfiken-
het hade hon då litet grävt i jorden och funnit
ett cindbeslag till en rem af brons. Då hon ej hit-
tat andra större saker, lämnade hon gräfningen el-
ler rättare sagt krasandet. Med anledning häraf
upptäcktes här nu en annan och långt betydligare graf-
plats än den förut nämnda från slutet af hednatiden.
Undersökningen af detsamma fortgick sedan på tred-
je dagen, hvarvid bl. annat ett halft dussin bastvall
voro i värksamhet. Fynden voro mycket talrika, men
till stor del eldskadade eller uppsmälta. Gräfnin-
garna måste afbrytas till följd af regn. Föremålen
äro ännu icke katalogiserade, men blifva det med
det snaraste. Bland fornsakerna finnes bl. an. 14 del
af ett kufiskt mynt.

Grafplatsen på det sistnämnda stället syntes hafva
en utsträckning af 30 meter i längd och 15 i bredd
och utgör den en del af den upptagna mon, på
hvilken växer mossor, ljung och gles tallskog. Som
sagdt, kunde icke hela detta område med noggrann-
het undersökas. Undersökningen koncentrerade sig

först kring den punkt, hvarest det första fyndet gjorts och utbreddes åt alla kanter. Härvid visade det sig att den svarta jorden, de brända benen och fornsaker-
na förefunnas i särskilda mindre grupper eller områden. Det först anträffade området utgräfdes fullständigt, ehuru väl den svarta jorden, som bildade öfver hela platsen ett tunt lager under mossan och ofvan sanden, förenade alla mindre områden till ett sammanhängande gräffält. Det i fråga varande mindre och först undersökta området var i omfång ungef. 3×4 meter och kunde man här i akt taga tvänne fördjupningar, af hvilka den ena hade lohform och var af en meters längd och 30 ä 40 ctm's bredd; djupet under jordytan utgjorde 22 ctm. Den andra fördjupningen var kvadratisk med 60 ctm's sida och 39 ctm's djup. De öfriga ställena af området hade blott 5 ä 10 ctm's djup. I dessa fördjupningar eller gropar var jorden särdeles svart d. v. s. aska- och kolblandad, samt sanden i botten starkt förbränd, hvar för man torde kunna draga den slutsats, att här stått de bål, på hvilka de döde förbränts. För öfrigt kunde här och där förmärkas i jorden stenar af en knytnäfves eller ett mindre människohufvuds storlek och under dessa brända ben. Fådana funnos äfven strädda i sanden, hvadan denna blifvit uppkastad efter det benen blifvit brända. På sina ställen kan man äfven förmärka sand ofvan svartjorden, hvilket äfven bevisar, att man kastat sand på askan och de brända lämningarna efter bålet. De nämnda små stenarna äro vanligen så stora, att de med ett slag kunna söndersmulas. Detta talar för att de varit med i bålet's eld. Någon hög hade man således icke uppkastat, utan var marken öfverallt lika jämn, hvarför man vid spatsierande öfver Tukka nummi-~~no~~ aldrig kommit af markens yttre beskaffenhet att tänka på att här vore en hednisk graf.

plats. Det var endast den till ugnen bortförda ste-
 nen, hvilken antagligen med afsikt var placerad på
 det ställe hvarest man bränt sina anförvandter, som
 röjde hvad marken här dolde under sin skenbart
 likgiltiga yta.

TVå andra liknande områden undersöktes del-
 vis på denna samma grafplats.

Även på andra delar af Tuhkanummi, än
 de redan nämnda, fann jag, likasom äfven andra
 funnit, fornlämningar. Ett eller par stenkast från
 de nämnda ställena såg jag, då jag granskan-
 rade öfver mor och de på densamma upptagna åkrar-
 na, i en nyss uppgräfdad åker i massa brända ben,
 men kunde dock icke här uppspara något annat.

Denna åker låg invid Leppälä torp. Äfven visste Sky-
 lymäki torphustrun berättat, att då deras åker togs
 upp på densamma observerats ett med flata stenar be-
 lagdt ställe, hvarest tillika var svart jord och vapen,
 som sedermera förkommit. Då stället f. n. var i rågräst,
 kunde jag icke närmare granska det samma.

Flere hundra meter härifrån och utom Tuhkanum-
 mi området hade landbonden Fredrik Mikola
 vid dikesgräfnings i Tynnyri torps åker och i närheten
 af bäcken Gjanre för 2 år sedan hittat en särdeles
 lång spjutspets från yngre järnåldern. Jag förvärfa-
 de föremålet för museets räkning, men kunde i diket,
 där pjecen hittats, icke märka något anmärknings-
 värdt.

Tuhkanummi hör till Kärki hemman af War-
 pula by, som lyder under Kyulo-gård. Baron Eder-
 creutz lofvade låta kringgärda den beskrifna, ^{närm} första
 grafplatsen härstädes, och åtog sig skogsvakten Väisä-
 nen att affatta en karta öfver mor med dess fynd-
 ställen. Dock vore det nödvändigt att denna plats
 blefve fridlyst, emedan dess undersökning icke kunde

slutföras och den säkerligen icke kommer att läm-
nas i fred, då uppmärksamheten på densamma en
gång blifvit riktad. Grafplatsen ligger dessutom invid
allmänna landsvägen emellan Kumo och Orikpää.

Köyliö-

Tuhkumemi.

N: 3574: 449 - 004

1

Petto.

2
3 4

Metsä

Maantie

Säkylään

5
Seppälän
torppe.

Köyliön
järvi etä.
näin →